

**Een archeologisch bureau-onderzoek en
een inventariserend veldonderzoek (IVO)
aan de Westdorperstraat te Schoonloo,
gemeente Aa en Hunze (Dr.)**

S.A. Mulder & A. Wieringa

ARC-Rapporten 2006-105

Groningen
18 januari 2007
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek en een inventariserend
veldonderzoek (IVO) aan de Westdorperstraat te Schoonloo, gemeente
Aa en Hunze (Dr.)

ARC-Rapporten 2006-105
ARC-Projectcode 2006-288

Opdrachtgever
ArcheoMedia b.v., dhr. A.J. Vermeulen
Bevoegd gezag
Provincie Drenthe, dr. W.A.B. van der Sanden
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
20019
ARCHIS nummer booronderzoek
20020

Tekst
S.A. Mulder & A. Wieringa
Afbeeldingen
B. Schomaker
Redactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 18 januari 2007

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Aanleiding tot het uitvoeren van onderhavig archeologisch onderzoek vormt de toekomstige realisatie van een camping aan de Westdorperstraat te Schoonloo. Omdat de werkzaamheden gepaard zullen gaan met bodemversturende ingrepen, is het noodzakelijk voorafgaand hieraan een archeologisch onderzoek uit te voeren. Dit is in overeenstemming met het Provinciaal Omgevingsplan van Drenthe (POP II) en het Verdrag van Malta, dat de bescherming van het cultureel erfgoed op Europees niveau beoogt. In opdracht van ArcheoMedia b.v. heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) het archeologisch onderzoek uitgevoerd. Voorafgaand aan het veldwerk is op 13 november 2006 een voorbereidende bureaustudie verricht door mw. drs. S.A. Mulder. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een geo-archeologisch booronderzoek en waar mogelijk een aanvullende oppervlaktekartering vond plaats op 28 november 2006 en werd uitgevoerd door A. Wieringa en B. Schomaker. Het archeologisch onderzoek is verricht conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.¹ en de richtlijnen van de provincie Drenthe.²

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie is gesitueerd ten oosten van het dorp Schoonloo in het midden van de provincie Drenthe, gemeente Aa en Hunze (afb. 1). Het terrein bevindt zich ten noorden van de Westdorperstraat en grenst aan recreatiepark en camping De Tien Heugten. Het plangebied wordt gevormd door een lang en strookvormig kavel ten oosten van de bij het park horende recreatieplas met zandstrand (afb. 3). Thans rust er nog een agrarische bestemming op het terrein. Het perceeloppervlak bedraagt bij benadering twee hectare.

1.3 Objectgegevens

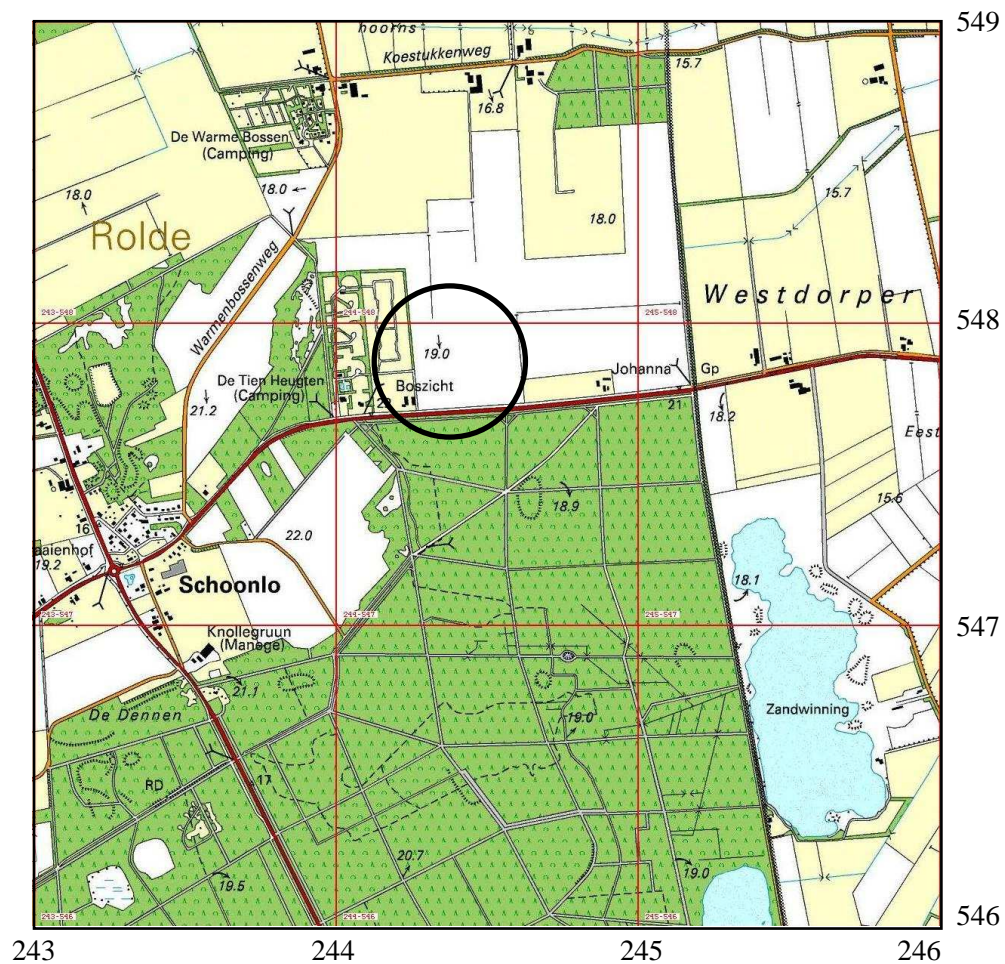

Provincie	Drenthe
Gemeente	Aa en Hunze
Plaats	Schoonloo
Toponiem	Westdorperstraat - De Drie Heugten
Kaartblad	17E
Coördinaten	NW: 244460/548110 NO: 244510/548115 ZO: 244535/547860 ZW: 244490/547855
Type object	Grasland
Type bodem	Veldpodzolgrond
Geomorfologie	Grondmorene, al dan niet met welvingen
Grondwatertrap	VII

---

¹De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl

²Richtlijnen voor archeologisch bureau- en veldonderzoek in de provincie Drenthe (Versie 1.0, 21 maart 2006).

Legenda

— Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Voor de exacte ligging van het onderzoeksterrein wordt verwezen naar afb. 3. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Aan de hand van de op deze wijze verkregen gegevens wordt vastgesteld of er archeologische resten in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied eventueel een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

1.5 Werkwijze

Bureau-onderzoek

Voor het bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Gegevens met betrekking tot bekende en te verwachten archeologische waarden worden onder meer ontleend aan Archis.³ Voor een goede beeldvorming van de ontstaansgeschiedenis van en de bodemopbouw binnen het plangebied worden geomorfologische en bodemkundige kaarten geraadpleegd. Getracht wordt, te achterhalen in hoeverre er informatie voorhanden is met betrekking tot bekende verstoringen in de bodem. Voor een overzicht van de historische en subrecente situatie van het plangebied is topografisch-historisch kaartmateriaal bekeken. De resultaten van voorgaand archeologisch onderzoek – gepubliceerd in archeologische rapporten – zijn nagetrokken op relevantie en bruikbaarheid voor het onderhavige onderzoek. Tenslotte zijn ter zake doende publicaties en bronnen op het internet geraadpleegd.

Inventariserend Veldonderzoek (IVO)

Op het onderzoeksterrein zijn in totaal twaalf boringen gezet ten behoeve van de archeologie (zie afbeelding 2 en bijlage 1). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De raai-afstand bedroeg 15 m en de onderlinge boorafstand bedroeg 40 m. Een deel van het terrein bleek in gebruik als gronddepot, in dit deel van het terrein konden geen boringen worden geplaatst. Het gehanteerde boorgrid is daarom enigszins aangepast aan de situatie in het veld.

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 8 cm. Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekaart-

---

³Het digitale archeologische informatiesysteem voor Nederland waarvan de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) deel uitmaken.

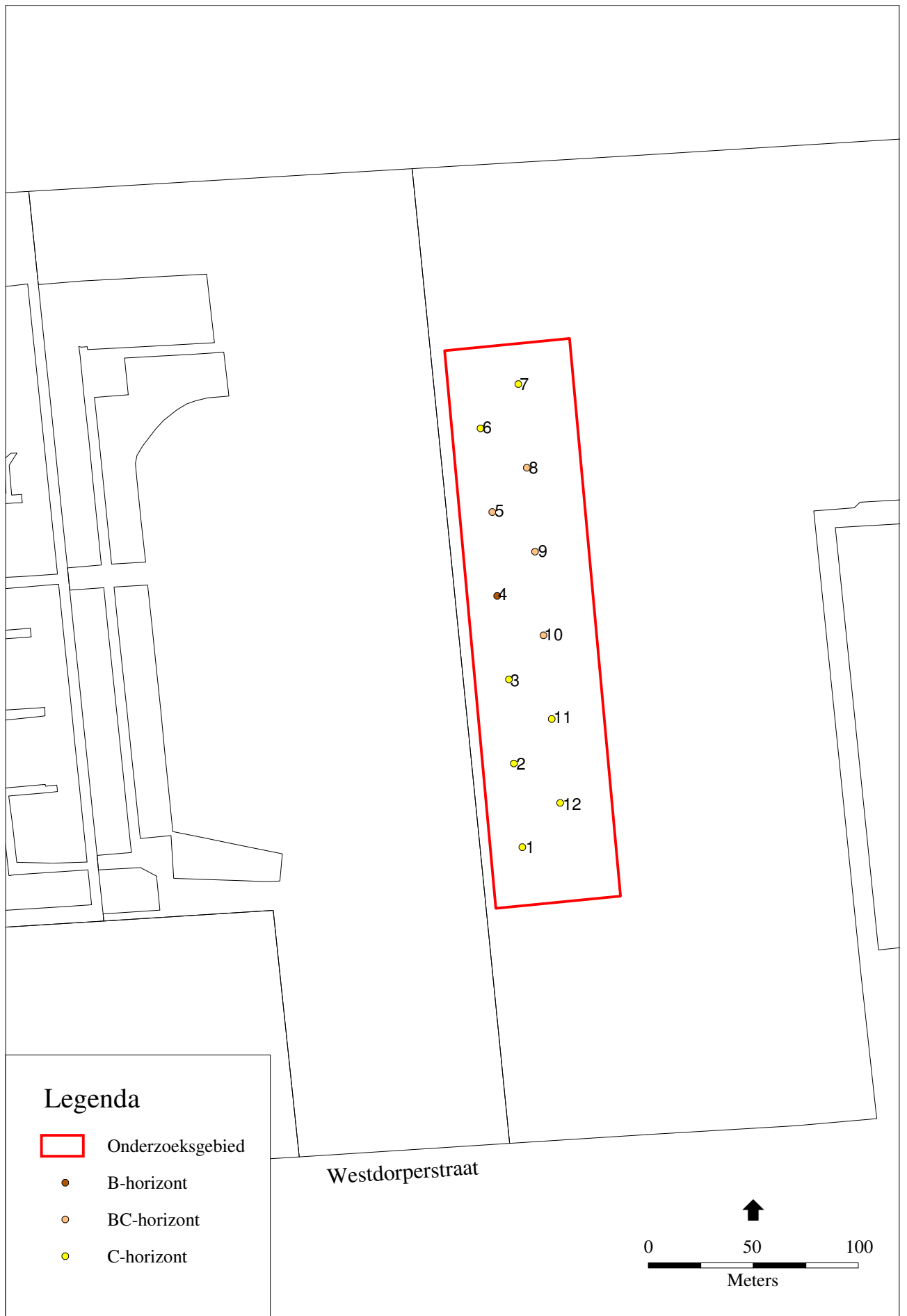
ring uitgevoerd, bestaande uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was door de aanwezigheid van onkruid op een deel van het terrein slecht, langs een recent ontgrond deel van het terrein was de vondstzichtbaarheid goed.

2 Bureau-onderzoek

2.1 Beschrijving van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie is gesitueerd in het noordelijk zandgebied, dat Drenthe en delen van Friesland, Groningen en Overijssel omvat (Berendsen 2005). De ondergrond van dit gebied wordt gevormd door pleistocene afzettingen (De Mulder et al. 2003). Tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien, is onder het landijs een grondmorene afgezet met daarin stenen en keien. Deze afzetting behoort tot de Formatie van Drenthe (Laagpakket van Gieten) en staat beter bekend als keileem. De bovenlaag van dit keileem bestaat uit grof grindhoudend zand (verweerd keileem) van de Laag van Gasselte, het keizand. Op afzettingen uit de Formatie van Drenthe is onder de periglaciale omstandigheden van de laatste ijstijd, het Weichselien, een dik pakket eolisch (door de wind vervoerd) zand afgezet, aangeduid als dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Deze situatie wordt op de Geomorfologische Kaart van Nederland (kaartblad 17 en 18, Beilen/Roswinkel) gereflecteerd: de geomorfologie van de onderzoekslocatie wordt gevormd door grondmorene, waarin al dan niet welvingen voorkomen (legenda-eenheid 3L2^a). De grondmorene of keileem is bedekt met een laag zwak golvend dekzand. Het terrein heeft een relatief hoge ligging, op bij benadering 19 meter boven NAP. Direct ten westen van de onderzoekslocatie – mogelijk zelfs aanwezig in de uiterste zuidwesthoek hiervan – vindt de overgang plaats naar een keileemrug (legenda-eenheid 4K2). Deze rug loopt parallel aan de Hondsrug, een noordwest-zuidoost georiënteerde heuvelrug die zich tussen Groningen en Emmen langs de oostelijke rand van het Drents Plateau uitstrekt. Waarschijnlijk is deze tijdens het Saalien gevormd, doordat tussen twee dooijsmassieven een jongere ijstong in zuidoostelijke richting stroomde en hierbij grond omhoog gestuwd heeft in een van de overige stuwwallen afwijkende oriëntatie (Berendsen 2005, p. 97). De keileemrug van Schoonloo, die zich van Schoonoord tot ten noorden van het Leekstermeer over een lengte van ongeveer zestig km uitstrekt, is vermoedelijk eveneens onder invloed hiervan ontstaan.

In het dekzandpakket hebben zich tijdens de jongste geologische periode, het Holoceen, bodems gevormd. De Bodemkaart van Nederland (kaartblad 17 Oost, Emmen) en een door Alterra in Archis beschikbaar gestelde bodemkaart indiceren voor de onderzoekslocatie een veldpodzolgrond van lemig fijn zand (legenda-eenheid Hn23). Veldpodzolbodems zijn veelal jonge ontginningsgronden, die pas in de loop van de 20e eeuw als landbouwgrond in gebruik zijn genomen. Podzolbodems ontstaan door een eeuwenlang proces van uitspoeling en inspoeling in leemarm dekzand. Ten gevolge van het neerslagoverschot in Noordwest-Europa migreren organische en minerale stoffen uit de bovengrond. De hierdoor ontstane askleurige laag in het bodemprofiel wordt uitspoelingshorizont genoemd (E-horizont). Het is deze laag die zijn naam verleend heeft aan podzolgronden (Rus-

Afbeelding 2 Locatie van de boorpunten op het onderzoeksterrein. Kaart: B. Schomaker.

sisch: pod = gelijkend, zola = as). Op iets grotere diepte slaan deze stoffen neer, waardoor een donkerbruine inspoelingshorizont (de zogenaamde B-horizont) ontstaat. In de noordelijke helft van het plangebied begint het keileem tussen 40 en 120 cm beneden maaiveld en heeft het een dikte van tenminste 20 cm. Direct ten noorden van de onderzoekslocatie komen bekeerdersgronden van een uitloper van het Voorste Diep (legenda-eenheid pZg23). De Bodemkaart van Nederland indi-ceert bovendien dat het gebied direct ten zuiden van de Westdorperstraat vergraven is; er zijn geen aanwijzingen dat dit ook geldt voor het terrein benoorden de Westdorperstraat.

2.2 Archeologische waarden

Archeologische monumenten en waarnemingen

Er is slechts een beperkt aantal archeologische waarden bekend uit de omgeving van het onderzoeksterrein (afb. 3).⁴ De Archeologische Monumenten Kaart (AMK) vermeldt ten noordwesten van Schoonloo een tweetal monumenten van archeologische betekenis. Bewoningssporen uit de IJzertijd (800–12 v. Chr.) zijn geïdentificeerd op een terrein ten westen van de Stroetendijk. Op basis van de analyse van luchtfoto's uit 1952 wordt op dit terrein de aanwezigheid van sporen van een Celtic Field verondersteld (AMK 14306, nr. 245/545-I in Brongers 1976). Celtic Fields zijn complexen van aaneengesloten omwalde akker- en weidekavels, die met behulp van luchtfotografie goed kunnen worden gedetecteerd; de licht verhoogde walletjes geven hierop een kenmerkend raatvormig patroon. De sporen van het Celtic Field bij Schoonloo hebben een omvang van ongeveer 300 meter oost-west en 400 meter noord-zuid (Brongers 1976, p. 100). Aan de andere zijde van de Stroetendijk, ten oosten ervan, bevindt zich een terrein met vondsten uit diverse perioden (AMK 14313). Naast een aanzienlijke hoeveelheid vuurstenen artefacten is uit de periode Mesolithicum–Neolithicum (8800-2000 v. Chr., waarnemingen 402873, 402879 en 402882) een tweetal bijlen gevonden: het betreft respectievelijk een geslepen vlakbijl (waarneming 402882) en een Fels-Rechteckbeil (214766) uit het Neolithicum (5300–2000) of de Bronstijd (2000–800 v. Chr.). Uit de periode tussen Neolithicum en en IJzertijd (800–12 v. Chr.) stamt een maalsteen (214797). De gehele regio rond Schoonloo kenmerkt zich door een dergelijke diversiteit aan archeologische waarnemingen, voor wat betreft zowel datering als type vondst (tabel 1 en afb. 3).

Archeologisch onderzoek

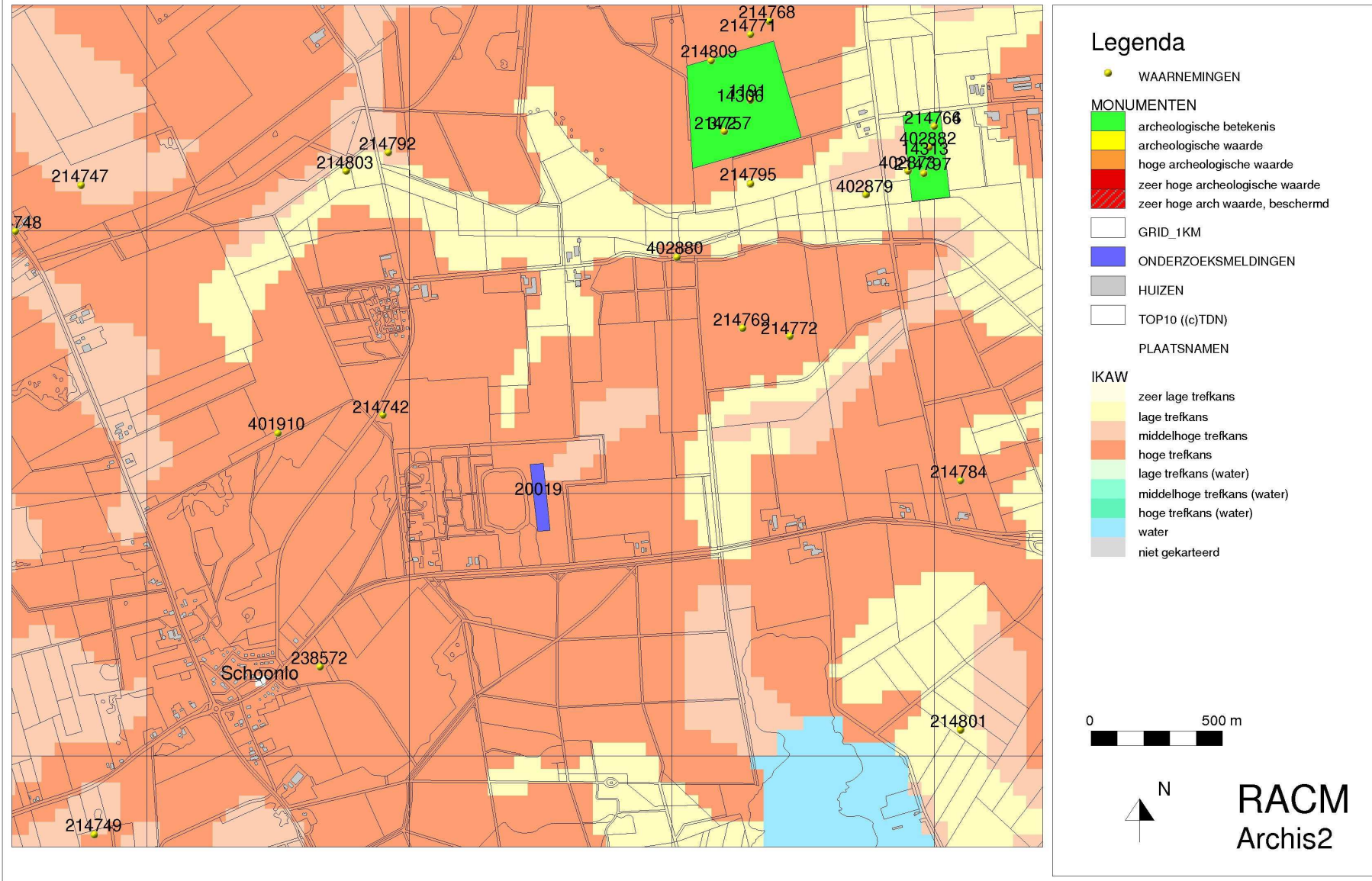
Op een terrein ten zuiden van de Westdorperstraat, ten westen van de Brinkkokers is in juli 2006 door Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een archeologisch onderzoek uitgevoerd (Hielkema et al., ARC Publicatie 165, in voorbereiding). Hierbij zijn drie kringgreppels uit de IJzertijd (800–12 v. Chr.) aangetroffen. Deze vormen de restanten van graven die deel hebben uitgemaakt van een urnenveld, een grafveld waarbij de individuele crematiegraven bestonden uit een (lage) heuvel, waaromheen een greppel was gegraven. Van de grafheuvels werden tijdens het onderzoek geen overblijfselen aangetroffen. Ook van eventuele grafkuilen en

⁴Bij het vaststellen van de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied is een terrein van ongeveer één kilometer rond het plangebied als uitgangspunt gehanteerd.

Schoonlo

Westdorperstraat

09-01-2007

Afbeelding 3 Archeologische verwachtingswaarden, monumenten en waarnemingen in de omgeving van de onderzoekslocatie (blauw, Archisnummer bureau-onderzoek 20019). Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, 9 januari 2007.

Archisnr.	omschrijving	datering
372	stenen bijl	NEO-BRONS
1191	restant Celtic Field (?)	IJZ-ROM
214742	vuurstenen kern, kling en geretoucheerde fragmenten	PALEO-BRONS
	fragment vuurwapen met kogel	LME
	slijpsteen/wetsteen	XXX
214766	vuurstenen bijl (Flint-Rechteckbeil)	NEO-BRONS
214768	vuurstenen artefacten, onbekend	MESO
214769	vuurstenen artefacten, onbekend	MESO
214771	vuurstenen kling	PALEO-BRONS
214772	vuurstenen kern	MESO
214784	vuurstenen kern en afslag	PALEO en NEO
214792	maalsteen (zadelkweern)	BRONS
214795	vuurstenen klingen, schaaf, schrabber en blokjes	MESO
214797	maalsteen (zadelkweern)	NEO-IJZ
214801	bronzen lanspunt	BRONS
214803	vuurstenen bijl (Flint-Rechteckbeil)	NEO
214809	vuurstenen artefacten, divers	MESO-NEO
238572	grafheuvel met steenkranen (veldkeien) en vondstloze donkere vlek	BRONS
401910	vuurstenen schrabber	PALEO-NEO
402873	vuurstenen artefacten, divers	MESO
402879	vuurstenen artefacten, divers	MESO
402880	vuurstenen spits (trapezoïdaal), kern, klingen en afslagen	MESO

Tabel 1 Bekende archeologische waarnemingen uit de omgeving van Schoonloo. Bron: RACM/Archis II.

crematieresten kon de aanwezigheid niet worden vastgesteld. De kringgreppels vormen vermoedelijk de zuidelijke begrenzing van het urnenveld. Saillant detail is dat op slechts enkele honderden meters ten oosten van de vindplaats van de kringgreppels in 1951 de aanwezigheid van een grafheuvel uit de Bronstijd (2000–800 v. Chr.) is vastgesteld (Archis waarneming 238572). Van de bij de graven horende nederzetting(en) zijn (vooralsnog) geen sporen aangetroffen.

Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)

De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) geeft voor het onderzoeksterrein een hoge trefkans op archeologische waarden (afb. 3). De verwachtingswaarden op deze kaart zijn gebaseerd op de veronderstelling dat er een aantoonbaar verband bestaat tussen de bodemkundige situatie en locatiekeuze door de (pre)historische mens. De hoge archeologische verwachtingswaarden in de omgeving van Schoonloo kunnen verklaard worden door de relatief hoge ligging van het dorp op het Drents Plateau, een tijdens het Saalien gevormd keileemplateau dat grote delen van Drenthe beslaat. De omgeving van Schoonloo heeft in theorie vanaf het Paleolithicum onafgebroken mogelijkheden geboden voor menselijke bewoning. De holocene veengroei die aanzienlijke delen van ons land – waaronder grote gebieden in het oosten en zuiden van Drenthe – onbewoonbaar maakte, bleef op het Drents plateau in hoofdzaak tot de beekdalen beperkt.⁵

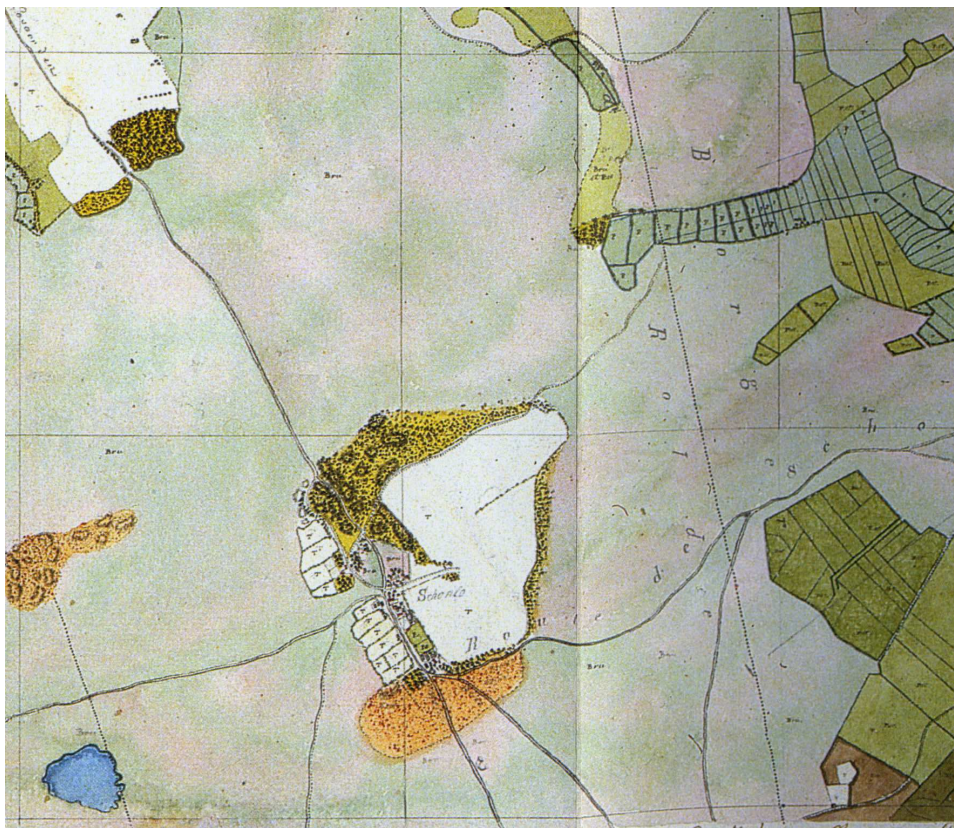
⁵Het Holocene betreft de jongste geologische periode, die omstreeks 10.000 jaar geleden een aanvang neemt en gekenmerkt wordt door een globale opwarming en hiermee gepaard gaande zeespiegelstijging.

2.3 Historische situatie

De analyse van historisch (kaart)materiaal kan waardevolle informatie leveren met betrekking tot de situatie van het onderzoeksterrein in het (recente) verleden. Op deze wijze verkregen gegevens aangaande onder meer landgebruik, aanwezigheid van bebouwing en verkaveling oefenen een aanzienlijke invloed uit bij het opstellen van het archeologische verwachtingsmodel.

Aan het eind van de Franse overheersing in Nederland, tussen 1811 en 1813, is Noord-Nederland gekarteerd. Dit resulteerde in een veertigtal topografische kaarten van Drenthe en de noordelijke kust (Versfelt & Schroor 2001). Deze geven een goed beeld van de situatie van het Nederlandse landschap voorafgaand aan de ingrijpende wijzigingen die het zou ondergaan onder invloed van de industrialisatie. Het Drentse landschap was - in tegenstelling tot de huidige situatie – nog zeer open en bestond in hoofdzaak uit uitgestrekte heide- en veengebieden: de grootschalige Staatsbossen dateren in hoofdzaak uit de 20e eeuw. Wegverharding ontbrak tot halverwege de 19e eeuw eveneens: vervoer geschiedde over onverharde zandwegen en over water. Het landschap rond het oude esdorp Schoonloo, gesitueerd in het vrijwel onbewoonde centrale deel van het Drents Plateau, vertoont op de Franse kaart alle kenmerken van het Drentse esdorpenlandschap (afb. 4). Centraal hierin ligt het esdorp met de bij het dorp behorende bouwgrond, de es. De mest van de veestapel werd verzameld in een potstal en vervolgens uitgespreid over de het bij de dorpen horende collectieve bouwland, de es. Door de gestage ophoging van de akkers op de es lag deze op den duur vaak als een enigszins verhoogd terrein in het landschap. Rond de esdorpen strekken zich de woeste gronden uit, grootschalige heidevelden waarop overdag de schaapskudden werden geweid. De onderzoekslocatie is gesitueerd in een dergelijk heidegebied: het ‘Westdorper Veld’. Dwars door dit veld bevindt zich de grens (‘limites’) tussen de gemeenten Borger en Rolde. Dat de heidevelden regelmatig te intensief gebruik werden, bewijst het feit dat op vrij grote schaal zandverstuivingen optraden. De Franse kaart toont dat dit ook aan weerszijden van de es van Schoonloo – wit – het geval was: het betreft het geel en oranje gevlekte terrein, waarin met name ten noordwesten van de dorpskern duinvorming heeft plaatsgehad.

Ten tijde van de militaire karteringen onder leiding van luitenant-ingenieur W.U. Huguenin in de provincies Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel tussen 1819 en 1829 (Versfelt & Schroor 2005) en een militair-topografische kaart uit het midden van de 19e eeuw (Geudeke et al. 1990) zijn er geen noemenswaardige wijzigingen in het landschap opgetreden. Ook deze kaarten tonen een dunbevolkt landschap dat gedomineerd wordt door esdorpen, beekdalen en uitgestrekte heidevelden. Op een kaart van rond de eeuwwisseling is het stuifzand rond Schoonloo beteugeld door de aanplant van Staatsbossen (informatie ontleend aan historisch kaartmateriaal op www.kich.nl). Dit in hoofdzaak uit naaldhout bestaande productiebos werd met name aangewend voor het stutten van mijngangen in Limburg. In de afgelopen decennia dienen deze terreinen overwegend een recreatieve functie. De historische kaart van omstreeks 1900 toont tenslotte een pad dat vanaf de Westdorperstraat door de onderzoekslocatie in noordoostelijke richting naar de gemeentegrens (tussen thans de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn) loopt.

Afbeelding 4 De omgeving van Schoonloo tussen 1811 en 1813. De onderzoekslocatie maakt deel uit van het 'Westdorperveld' ten noorden van de 'Route de Schonlo à Borger'. Kaartfragment uit: Versfelt & Schroor (2001).

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

De onderzoekslocatie is gesitueerd op het Drents Plateau. Dit plateau wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een keileemlaag, die in de voorlaatste ijstijd onder het landijs is afgezet. Vanwege de relatief hoge ligging van grote delen van het Drents Plateau – de directe omgeving van Schoonloo inclusief – zijn deze gebieden van het Paleolithicum tot de huidige tijd onafgebroken bewoonbaar geweest. In het plangebied kunnen derhalve in theorie bewoningssporen uit uiteenlopende archeologische perioden worden verwacht. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de archeologische waarden die reeds bekend zijn uit de omgeving van Schoonloo: deze bestaan uit waarnemingen uit diverse perioden en van diverse aard. In de praktijk is de potentiële aanwezigheid van archeologische waarden echter voor een belangrijk deel afhankelijk van de mate van intactheid van de bodemopbouw. Indien zich hierin in het (recente) verleden verstoringen hebben voorgedaan, zullen – afhankelijk van de aard en de ingrijpendheid van de verstoring – de potentieel aanwezige archeologische grondsporen zijn aangetast. Hoewel ter hoogte van de onderzoekslocatie het terrein ten zuiden van de Westdorperstraat vermoedelijk vergraven is, zijn hiervoor op basis van het bureau-onderzoek geen indicaties verkregen.

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Bodemopbouw

Het maaiveld van het onderzoeksterrein heeft een tweeledig beeld: aan de oostzijde zijn nog de voren en zaaibedden van een voormalige akker herkenbaar, aan de westzijde is het terrein afgevlakt, en heeft het deels als rijpad gediend voor grondafvoer van de ontgraving die gaande is.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem op het onderzoeksterrein als volgt is opgebouwd (zie bijlage 1). Zowel in het uiterste noorden als in het zuidelijk deel ligt de bouwvoor met een scherpe begrenzing direct op de C-horizont. Dit houdt in dat deze delen van het onderzoeksterrein zijn afgetopt.

Noordelijk van het midden van het terrein, bij de boorpunten 4, 5, 8, 9 en 10, is nog een restant van de oorspronkelijke podzol aanwezig. Bij boring 4 betreft dit een restant van de B-horizont, bij de overige betreft het de BC-horizont. Dit betekent dat de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer geheel intact is, maar dat er wel archeologische resten kunnen worden aangetroffen. Dit betreft dan met name de dieper ingegraven grondsporen zoals paalkuilen, greppels, (afval)kuilen, waterputten etc.

3.2 Vondsten

Tijdens het booronderzoek zijn in de boorkernen geen vondsten aangetroffen. Bij het belopen van het onderzoeksterrein en het naastgelegen ontgronde terrein werden enkele stukken vuursteen opgeraapt, deze bleken echter allen onbewerkt.

Helemaal aan het uiterste zuiden, tegen de Westdorperstraat, was vanwege graafwerkzaamheden een profiel zichtbaar. Hieruit heeft de opdrachtgever, dhr.

A.J. Vermeulen, uit een restant BC-horizont, enkele fragmentjes mogelijk aardewerk verzameld. Deze zijn echter niet gezien door ARC bv.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Uit het bureau-onderzoek is gebleken dat het onderzoeksterrein een hoge archeologische verwachting kent. Er zijn uit de omgeving waarnemingen en vondsten gedaan uit nagenoeg alle archeologische perioden. De archeologische potentie hangt echter samen met de mate van intactheid van de bodemopbouw.

Uit het booronderzoek is gebleken dat meer dan de helft van het onderzoeksterrein is verstoord door aftopping of egalisatie. Echter in een zone noordelijk van het midden van het terrein is sprake van een restant van een podzol. Dit betreft een areaal van ongeveer 0,5 hectare. Dit houdt in dat hierin archeologisch vondstmateriaal zou kunnen worden aangetroffen en dat sporen die tot in de C-horizont zijn ingegraven bewaard zullen zijn gebleven.

Aanbevelingen

Vanwege het feit dat er mogelijk archeologische resten aanwezig zijn in de strook rond de boringen 4, 5, 8, 9 en 10, wordt aanbevolen om vervolgonderzoek uit te voeren. Dit onderzoek dient plaats te vinden conform de richtlijnen van de Provincie Drenthe, versie 1.0, wat inhoudt dat dit gebied met een megaboor in een verdicht boorgrid van 20 boringen per hectare nader wordt onderzocht. In dit geval komt dit neer op het zetten van tien megaboringen, waarvan de inhoud wordt gezeefd om mogelijke archeologische resten op te kunnen sporen.

Het bevoegd gezag, de Provinciaal Archeoloog, beslist over het vervolgtraject.⁶

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.
- Brongers, J.A., 1976. *Air photography and Celtic field research in the Netherlands*. Amersfoort (Nederlandse oudheden 6).
- Geudeke, P.W., K. Zandvliet & L. Balk, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, 2 Noord-Nederland 1851-1855*. Groningen.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2001. *De Franse kaarten van Drenthe en de noordoostelijke kust, 1811-1813*. Groningen.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829*. Groningen.

---

⁶Dr. W.A.B. van der Sanden, Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen (tel. 0592-305932, mobiel 06-22662601; w.sanden@drentsplateau.nl).

Bijlage 1 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)			
Z	zand	humus (onderdeel lithologie)	
		h1	zwak humeus
bijmengsel (onderdeel lithologie)			
sl	zwak siltig		

boring 1	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
25 Zs1	bruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
70 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.</i>
boring 2	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	bruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
50 Zs1	bruingeel	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Zandmediaanklasse: matig fijn. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
70 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn.</i>
boring 3	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	bruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
70 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Vlekken: licht gevlekt, licht bruin. Zandmediaanklasse: matig fijn.</i>
boring 4	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
25 Zs1	bruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
35 Zs1	donker bruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: B. Zandmediaanklasse: matig fijn.</i>
70 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Vlekken: licht gevlekt, donker geel. Zandmediaanklasse: matig fijn.</i>
boring 5	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
25 Zs1h1	bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
30 Zs1	donker geelbruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: BC. Zandmediaanklasse: matig fijn.</i>
70 Zs1	oranjegeel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
boring 6	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
20 Zs1h1	donker bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
70 Zs1	oranjegeel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
boring 7	<i>Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
20 Zs1h1	donker bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.</i>
40 Zs1	licht geel	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: matig grof. Opmerkingen: Cryoturbatie?.</i>
100 Zs1	wit	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: uiterst grof. Opmerkingen: Cryoturbatie?.</i>

boring 8 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
25 Zs1h1	donker bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
27 Zs1	donker geelbruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont:</i> BC. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.
70 Zs1	oranjegeel	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, spoor.

boring 9 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
35 Zs1h1	donker bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
40 Zs1	donker bruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont:</i> BC. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.
70 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.

boring 10 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
25 Zs1h1	bruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
30 Zs1	donker geelbruin	geleidelijk	<i>Bodemhorizont:</i> BC. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.
50 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.

boring 11 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
20 Zs1h1	donker bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
50 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.

boring 12 *Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
20 Zs1h1	donker bruinzwart	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
50 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C. <i>Zandmediaanklasse:</i> matig fijn.